

BİLGELİK AĞACININ GÖLGESİNDE

AVRAM VENTURA

Hayatın gerçeğini kavramış, insanlığa her alanda katkısı olmuş tüm düşün, sanat, bilim ve inanç önderlerini düşünüyorum. Kökleri bin yıllara uzanan bu insanlar, bilgelik ağacının dallarını oluşturuyorlar. Ben o ağacın bir dalı olamasam da, hiç değilse gölgesine sığınmaya çalışıyorum.

De/i

#OKUMAK

Avram Ventura

1949 yılında İzmir'de doğdu, aynı şehirde öğrenim gördü. Serbest ticaretle uğraştı. 1989'dan itibaren *Şalom* gazetesinin İzmir temsilciliğini yaptı. Aynı gazetede "Düşündükçe" başlığı altında deneme yazıları yazdı. İlk şiiri 1968'de *Hafta Sonu* dergisinde, sonraki yazı ve şiirleri *Soyut*, *Varlık*, *Güney*, *Yeditepe*, *İzmir Life* gibi dergilerde yayımlandı. Yazarın şiir ve deneme türünde yayımlanmış kitapları da bulunmaktadır.

BİLGELİK AĞACININ GÖLGESİNDE

© 2019, Tudem Yayın Grubu
1476/1 Sok. No:10/51 Alsancak-Konak/İZMİR

YAZAR: Avram Ventura
EDİTÖR: Hilâl Aydın
SON OKUMA: Aşşegül Utku Günaydın
KAPAK TASARIMI: Burak Tuna
GRAFİK UYGULAMA: Aynur Sarıbüyük

BASKI VE CİLT: Ertem Basım Yayın Dağıtım San. Tic. Ltd. Şti.
Eskişehir Yolu 40. Km. Başkent OSB 22. Cadde No:6 Malıköy/Ankara
Tel: 0 312 284 18 14

Birinci Baskı: Ekim 2019 (2000 adet)

ISBN: 978-605-2349-61-8
Yayınevi sertifika no: 45041
Matbaa sertifika no: 16031

Tüm hakları saklıdır. Bu yayının hiçbir bölümü, telif hakkı sahibinin önceden yazılı izni olmaksızın tekrar üretilemez, bir erişim sisteminde tutulamaz, herhangi bir biçimde elektronik, mekanik, fotokopi, kayıt ya da diğer yollarla iletilemez.

DELİDOLU, Tudem Eğitim Hizmetleri San. Tic. A.Ş.nin tescilli markasıdır.

www.delidolu.com.tr

#OKUMAK

BİLGELİK
AĞACININ
GÖLGESİNDE

AVRAM VENTURA

Deli

Yalnız söylediklerimle değil,
söylemediklerimle de...
Sevgili eřim Dolsin'e...

İçindekiler

“Sen”de Yaşayan Bir “Ben”	7
Yaşamak İçin Okumak	14
Lazarus Çingırağı	21
Işığı Ararken	28
Öğrenme Cesareti	34
Büyüten ve Uyutan Öyküler	48
Üreten İnsanın Değeri	54
Başarı Üstüne	59
Ayrıntılarda Gizli Ustalık	72
İki Nokta Arasındaki Virgüller	77
Yin-Yang ve Yaşamın Değişken Yüzü	83
Nasıl Olur da Ölürüm!	90
“Şimdi Yaşamak Zamanı”	103
Anı Taşları	110
Her Yalnızlık Farklıdır	120
Yüreklere Arasındaki Uzaklık	128
Dost Sıcaklığı	137
Sevdayı Sevgiye Dönüştürmek	148
Güvenin Olmadığı Yerde	155
Habil Öldü Ama Kabil Yaşıyor!	166
Mutluluk Sarkacı	178
Yol mudur Önce Biten Yolculuk mu?	193

“SEN”DE YAŞAYAN BİR “BEN”

Yalnız benim için değil, deneme yazmaya girişen her yazar için Montaigne’i okumak, bu yola çıkmak için ilk adımdır. Yazın türünün isim babası olması bir yana, okura nasıl yaklaşmamız gerektiğini bize öğreten o büyük ustadır diyebilirim. Bu yolda ilerledikçe kendi yönümüzü zaten bulmak zorundayız, ancak onun yaktığı ışığın aydınlığından neden yararlanmayalım?

Montaigne, “Gerçek nedir?” sorusuna, yoruma ve uzun bir anlatıma hiç girmeden, çok yalın bir şekilde yanıt vermiştir: “Gerçek benim!” Denemelerinde kendi düşüncelerini güçlendirmek için başka düşünürlerin sözlerine yer verse de, öncelikle kendisini anlatmıştır. Okura seslendiği ilk satırlarda, kitap boyunca sade, doğal, her günkü hâliyle, “özentisiz bezentisiz” görünmek istediğini söyler. Hataları ve kusurlarıyla nasıl bir insan olduğunu açıklıkla anlatacağını dile getirir. Bir yerinde de şöyle der: “Kısacası, sevgili okur, kitabın özü benim.” Ve ekler: “Ben kitabımı oluşturduğum kadar kitabım da beni oluşturdu.” Nitekim tüm denemelerinde içten, alçakgönüllü ve dürüst olmaya çalışmıştır.

Onun hakkında yazanlar, bu denli sevilmesinin ve giderek daha çok okura ulaşmasının temel nedeninin kendisini anlatması olduğu konusunda düşünce birliği içindedir. Denemelerinde yer alan “bana göre” ya da “bildiğim kadarıyla” ifadeleri, Montaigne’in içtenlikli yaklaşımını en yalın hâliyle ortaya koymaktadır.

Odak noktasına kendisini oturtarak anlattığı her şey, aslında çoğumuzun duyguları, düşünceleri, davranışları, kısacası olağan insanlık hâlleridir. Gazeteci Bernard Levin, 1991 yılında *The Times* için yazdığı bir makalede şöyle diyor: “Montaigne okurken aniden kitabı kapatıp şu soruyu kendine sormayan varsa alınını karışlarım: Benim hakkımda bu kadar çok şeyi nereden biliyor?”

Jenny Diski’nin *Yazan Kadının Savunması* adlı kitabı, Montaigne’in manevi kızı ve *Denemeler*’i gelecek kuşaklara aktaran Marie de Gournay’nin yaşamını anlatıyor. Deneme türünün ustası olan Montaigne’in adı geçince, kitabı görmezden gelmek olanaksız. Ben ki onu bugüne kadar ustam bellemiş, yazdığım her denemede, aynı konuda onun ne düşündüğünü merak ederek kitabını yüzlerce kez karıştırmış, kimi zaman da onun görüşlerine sığınmış biri olarak, bu ünlü düşünürün özel yaşamını ilgi alanım içinde sayarım.

Bu kitap her ne kadar bir roman kurgusu içinde ele alınmışsa da, kimi gerçeklere dayanarak yazılmış; Marie’nin gözünden Montaigne’in belirli bir dönemdeki yaşamını ortaya koyuyor. Daha da önemlisi kitap, *Denemeler*’i okuduğu andan başlayarak bir genç kızın bütün yaşamının nasıl değiş-

tiğinin ve bu ünlü düşünüre nasıl bir tutkuyla bağlandığının öyküsü.

Kitaptaki kimi tümceler, Montaigne'in *Denemeler*'i yazarken nasıl bir yol izlediğini anlatıyor:

Ele aldığı, normalde tartışılmasına gerek duyulmayan konulardan çıkan can sıkıcı sorular, okunan kitaplardan ya da öğrenilen söylemlerden değil; içerilerden, Montaigne'in meşgul kafasının derinliklerinden yanıt bekliyordu. Buna "ruhun derinliklerine inmek" denebilirdi. O ise bunu "düşünmek" diye adlandırır olmuştu. Bir karar almıştı; çaresizlikten kaynaklanan bir karar: Bu düşüncelerin onu yönlendirmesine izin verecekti. Zihninde beliren, kendisiyle ilgili soruların cevaplarını arayacak, onları (olabiliyorsa) insanı biçimlendirmek üzere yazıya dökenecekti. Kimileri onun bu yaptığının dünya için yepyeni bir şey olduğunu söyler. O da bunu biliyordu. Kafasında, tıpkı kendi benliği gibi; hem herkese benzeyip hem de kimselere benzemeyen, bir eşi daha olmayan bir insan biçimi vardı. Bu insan tek kişiye özgü nitelikleri temsil edebildiği gibi tüm insanların sorduğu, dünya üzerindeki varlıklarıyla ilgili soruları ele alabilecek niteliklere de sahipti.

Zaman zaman bir araya geldiğim arkadaşlarımla olan söyleşilerimizde ya da sosyal medyada paylaştığım kimi

denemelerim için yapılan yorumlarda, birbirine benzeyen şu sözleri duyuyorum: “Benim düşündüklerimi yazmışsın!”, “Benim hissettiklerimi dile getirmişsin!” ya da anlattığım bir olaydaki davranışımı anımsatarak, “Ben de olsaydım, senin gibi yapardım!” Ne denli farklı birikim ve gelenekten beslenmiş, farklı yapılarda şekillenmiş olsak da, kimi konularda sergilediğimiz davranışlarda olduğu gibi, benzer duygu ve düşüncelerde buluşmamız da olağandır. Hiçbirimiz, yaşadıklarımızla bu dünyada biricik değiliz! Benim başıma gelen bir olayın bire bir aynısı ya da benzeri, yeryüzündeki binlerce insanın da başından mutlaka geçmiştir veya geçmesi olasıdır. Kimimiz bunları dile getiremeyiz; bazıları anlatmakta daha başarılıyken, Montaigne gibi bazıları da yazmakta daha iyidir. Ben de naçizane biçemimle kendi bakışımı dile getiriyorum. Böylece kendimi anlatırken, ömrüm boyunca hiç tanımadığım, bilmediğim insanların hayatlarına da dokunmuş oluyorum. Ne güzel Montaigne gibi düşünmek, onun gibi yazmaya çalışmak: içtenlikli, önyargısız, paylaşımcı, sevgiyle...

Bu deneme ustasının kitaplığında yer alan bazı sözler de yazının başından beri söz ettiğim genel yaklaşımını özetliyor. Odanın ahşap sütunu üstüne yakılarak yazılmış şu Latince sözlere bakalım: “Ben insanım; insana dair hiçbir şey bana yabancı değildir.” *Denemeler*’i okuyanlar için de bu sözler hiç yabancı değil! Bir kirişte “Hiçbir şey bilmiyorum”, diğer bir kirişte “Görüş değişir”, bir başka kirişte de, “Hiçbir şey üzerinde düşünmem... Geri çekilirim... İncelerim,” sözleri ilgi çekiyor.

Kendimce yazmak için bir konuya yoğunlaşırken, her yönümle kendimi gözlem altında tutma, duygu ve düşüncelerimi inceleme fırsatı buluyorum. Özellikle neleri ya da kimleri seviyorum, karşı olduklarım nelerdir; olay ve insanlara olan yaklaşımlarım, gösterdiğim tepkiler, kendimce geliştirdiğim görüşler, eğilimlerim, tutkularım... Kısacası, beni ben yapan her şey denemelerimi kaleme almak için bir çıkış noktası olabilir. Bunları yazarken de inandırıcı olmaya, doğruluk ve içtenlikten ayrılmamaya çalışıyorum. Ben bu yolda ilerlerken okur da isterse bana eşlik edebiliyor. Benzerliklerimizi, farklılıklarımızı gözlemleyip bunları kendince sorgulayarak, düşünsel bir yolculuğa çıkabiliyor. Deneme yazmak, bir bakıma ayna tutmak; öncelikle kendime, sonra da okura!

Bu nedenle deneme yazıları, beni geçmiş ve çağdaş yazarlarla olduğu kadar, okurla da yakınlaştıran bir köprüdür. Bununla birlikte okurlarımın çoğu beni tanımaz, ben de onlardan birçoğunu tanımıyorum, ancak bir denemenin duygu ve düşünce ortamı içinde bulduğumuzda, aramızda adı konmamış bir yakınlık doğuyor, sanki eski bir dostla bir araya gelmiş gibi heyecanlanıyoruz. Nitekim benim, Montaigne ile başlayan yolculuğum, günümüze kadar gelmiş deneme yazarı ustalarıyla sürerken, onlardan okuduğum bir sözcük ya da tümce, beni düşünmek ve yazmak için kıskırtabiliyor.

Eskiden tutkunu olduğum yazarları okumak için dergilerin yeni sayılarını bekler, yerli ya da yabancı yazarların yayımlanan yeni kitaplarını izlemeye çalışırdım. Çünkü yazarlar ancak gazete, dergi ya da kitap aracılığıyla okurlarına

ulaşabiliyordu. Öte yandan kimi yazarlar kendilerinden söz etmeyi ayıp sayıyorlardı. Bu yüzden yıllar boyu yazılarını birer gözlemci gibi kaleme aldılar. Oysaki deneme türünün sınırları içinde içtenlikle, birinci ağızdan anlatılan bir olay, bizi daha çabuk etkisi altına alabiliyor. Bu şekilde yazarını daha iyi anlamaya çalışıyor, onunla duygudaşlık kurabiliyoruz.

Günümüzdeyse internetin yaygınlaşması ve sosyal paylaşım sitelerinin çoğalması ile okuma mecrası giderek ülkenin sınırlarını aştı. Öyle ki yazılan, paylaşılan her şeyin, iletişim kanallarının açık olduğu tüm ülkelerdeki insanlarla buluşması artık olanaklı. Bu alanlarda yer alan bir yazının, bilgi ya da görüntünün, kısa bir zaman dilimi içerisinde sayısız kişiye ulaştığını görüyoruz. En önemlisi, bu ortamlarda hesabı olan çoğu insan, bilinçli ya da değil, birer deneme yazarı olarak karşımıza çıkıyor. Duygu ve düşüncelerini okurken, çektikleri fotoğraf ve video görüntüleriyle o insanları fiziksel olarak da tanıma olanağı buluyoruz. Ancak içten olmamız gerektiğini söylerken doğrusu bu kadarını kastetmediğimi belirtmeliyim. Bu sözlerden sonra sakın sosyal paylaşım sitelerine karşı olduğum sanılmasın. Sağduyuya dayalı yerleşik kuralları ve bir başkasının sınırlarını aşmadığımız sürece, her türlü özgürlükten yanayım. Hele de kişi kendini bir deneme tadında ifade edebiliyorsa, düşüncelerine katılmasam da, onun yanında yer almaktan gocunmam. Çünkü bir deneme yazısının özgünlüğü kadar, onun temsil ettiği özgürlük de önemlidir, diye düşünüyorum. Bununla birlikte

birçoğumuzun abartılı kendini gösterme eğilimi karşısında, yaşıyor olsaydı Montaigne bile şapka çıkarırdı!

Madem söze Montaigne ile başladık, bir dosta gereksinim duyduğunda tek gerçek dostunun Montaigne olduğunu fark eden ünlü yazar Stefan Zweig'ın sözleriyle noktayı koyalım: “İşte buradaki ‘sen’de yaşayan bir ‘ben’ var. İşte burası, tüm uzaklıkların ortadan kalktığı yer. Basılı sayfa gözden yiter, kanlı canlı biri odaya girer. Dört yüz yıl duman gibi dağılır gider.”

#OKUMAK

BİLGELİK AĞACININ GÖLGESİNDE

AVRAM VENTURA

Yaşamı farklı açılardan sorguladığı denemeleriyle Avram Ventura; okurlarını edebiyat, sanat ve felsefenin derin sularında birlikte kulaç atmaya çağırıyor. Sebatkâr bir okurun yıllar içindeki birikiminden damıtılmış bu içtenlikli yazılarda Ventura, başta Montaigne olmak üzere insanlığın yolunu aydınlatan pek çok sanatçı, biliminsanı ve düşünüre mütevazı bir dost selamı gönderiyor.

Anılardan, kitaplardan, sanattan, dostluktan, iyilik ve kötülükten, yalandan, yalnızlıktan, sevgiden, ölümden, başarıdan; kısacası hepimizin hayatından söz eden, önce kendine sonra okuruna ayna tutan bu denemelerle bilgelik ağacının gövdesine yaslanıp biraz olsun düşünmeye ne dersiniz?

delidolu.com.tr

f t @ delidolukitap

ISBN: 978-605-2349-61-8

9 786052 349618